

רשת
שיעורים
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת צו ט ניסן תשסט ♦ דף היומי בבלי: בבא קמא צו ירושלמי: בבא קמא יב

זאת תורת העלה היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר

נושאי הדף בעלון

- טבעות לאגדת הלולב מעלי שביעית.....בבא קמא צו
- עשה שדהו אפות'קי.....בבא קמא צו
- היה החוב כשעור השדה והשבח.....בבא קמא צו
- גזל והשביח ומכר או הוריש.....בבא קמא צו
- ציור פני אדם.....בבא קמא צו
- קטן שהזיק או ששרף.....בבא קמא צו
- הפסד על ידי גילוי פתרון חידה.....בבא קמא צו
- סכך צבוע, או מצופה בזהב.....בבא קמא צו
- לולב צבוע.....בבא קמא צו
- צבע מאכל מתולעים.....בבא קמא ק
- קדושת שביעית בסגריות.....בבא קמא קא
- שילם חמיו על השטריימל, ולבסוף התגרש.....בבא קמא קב
- יציאה לחו"ל לצורך מצוה.....בבא קמא קב
- כפתור ופרח.....עמוד 5

במדרש תנחומא: הלכה, על מה העולה מכפרת, כך שנו חכמים, על הרהור הלב.

החטאת העולה והשלמים, בשלשתם אמרו כי הם מכפרים על עשה ועל לא תעשה. לגבי חטאת אמרו כן בגמרא (זבחים ו.), שדבר זה נלמד בקל וחומר, אם מכפר על לא תעשה, על עשה לא כל שכן. וכן אמרו בתורת כהנים בעולה ובשלמים, שהם מכפרים על עשה ועל לא תעשה.

והנה אמרו במנחות (ק"ב:), 'זאת תורת העולה', כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה, וכן הוא גם בעוסקים בתורת חטאת ושלמים.

לפי זה קשה, דבשלמא כאשר אדם בא לכפר את חטאיו בקרבן, יש אדם שנוח לו להתכפר בשלמים לפי שיש בו חלק גם לבעלים, ואחר יעדיף להתכפר בעולה שכולה לשמים, ומי שמקריב חטאת יתכפר בה, שנאכלת לכהנים. אך כאשר אין קרבנות קרבים, והכפרה היא רק על ידי העסק בהלכות הקרבן שחשוב הוא כאילו מקריב קרבן, מי הוא שירצה להתכפר בעסק בתורת שלמים או בתורת חטאת שאינם כליל למזבח, והלא טוב לו לעסוק בתורת עולה, ויהיה חשוב כמקריב עולה שכולה לשמים.

בא המדרש תנחומא ואמר, שאין העולה מכפרת רק על הרהור הלב ולא על המעשה, וכדי לכפר על המעשה צריך לעסוק בתורת חטאת.

כיון שבעולה ובחטאת נקטה התורה בלשון תורה, אמרה גם בשלמים 'זאת תורת השלמים'.

**לקראת חג הפסח אנו מביאים מקבץ מיוחד של
סיפורים מעשיות והנהגות מגדולי ישראל בדורות עברו
מתוך משנת המועדים על פסח
עמודים: 7 - 11**

טבעות לאגידת הלולב מעלי שביעית

בדרך אמונה (שמיטה פ"ח הי"א ביאור ההלכה ד"ה הלוקח) כתב, שמותר לעשות מעלי לולב של שביעית טבעות לאגוד הלולב אף למחמירים לנהוג בו קדושת שביעית, כיון שהטעם של המחמירים לנהוג בו קדושת שביעית כיון שעשוי לטאטא עמהם את הבית, וכשעושה טבעות ונרתיק מהעלים עדיין יש אפשרות לטאטא אתו, כיון שאפשר לפתוח את הטבעות והעלים ושוב יהיו ראויים לטאטא כמו שמבואר בסוגיין חופיא ועשהו שרשורא [חבל] אינו קונה כיון שאפשר לסתור את החבל ולהחזיר למצב שהיה, הרי מוכח שע"י שעושה מעלים חבל אינו נפסק מהשימוש שהיה ראוי קודם, ארם ראוי להזירו לקדמותו.

עשה שדהו אפותיקי

מכר הלוח את האפותיקי לאחר, והלוקח השביח את השדה, ואין חובו של המלוה אלא כנגד דמי השדה בלבד, מבלי השבח, נוטל הבעל חוב את כל השדה כמו שהיא משובחת, ומשלם ללוקח את ההוצאות שהוציא על השבח, אם אינן יתרות על שיווי השבח, שאם היו יתרות אינו משלם אלא את השבח. ואם היה שיווי השבח יתר על ההוצאות שהוציא הלוקח, יש אומרים שאינו משלם אלא ההוצאה, והשבח היתר על ההוצאה נוטל בחנם, שהאפותיקי היא במכורה להבעל חוב, ואומר לו להלוקח הקרקע שלי הושבחה, ונמצא דינו של הלוקח כיורד לתוך שדה חברו שלא ברשות, שאם השביח יותר ממה שהוציא נוטל את ההוצאה.

במה דברים אמורים כשבא לגבות מן הלוקח, אבל אם רצה המכור לסלק לבע"ח אינו נותן לו אלא כפי חובו. ויש אומרים שאין הבעל חוב גובה יותר מחובו, ולכן משלם להלוקח בעד כל השבח שנוטל.

היה החוב כשעור השדה והשבח

היה החוב כשעור השדה והשבח, הבע"ח נוטל הכל, וכתב הטור שאינו משלם להלוקח כלום, שאין הלוקח מפסיד כלום, שהרי הוא חוזר וגובה מהמוכר, ודעת הרמב"ם שאין בע"ח נותן ללוקח את ההוצאה היתרה משעור חצי השבח, שאם היה חצי השבח יתר על ההוצאה נוטל הלוקח ההוצאה מבעל חוב, והנשאר מן השבח נוטל מן המוכר, ואם היה חצי שבח פחות מההוצאה אין לו מן הבע"ח אלא דמי חצי השבח, וחוזר וגובה מן המוכר חצי האחר של השבח שנטרף. ויש חולקים.

גזל והשביח ומכר או הוריש

הגזל והשביח ומכר או הוריש לפני יאוש, מה שהשביח הוריש, ומה שהשביח מכר, וקנה לוקח או יורש את השבח, ונוטל דמי השבח מנגזל, ומחזיר הגזילה, וחוזר הנגזל ונוטל דמי השבח מהגזלן, שהרי לא נתיאש. וכן אם השביח הלוקח או היורש, נוטל השבח מהנגזל.

ציור פני אדם

ת"ר איזהו מטבע של ירושלים דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר ואיזהו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר.

בתוס' ביארו שעל המטבע היו כתוב אברהם ושרה ולא שהיו מצוירים עליה. בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' קע) כתב שמכך שלא ביארו שמדובר שהיה מצויר על המטבע רק את פניהם ולא כל גופם מוכרח שסברו שאפילו פני אדם לבד בלא גופו אסור לצייר.

בשו"ע (יו"ד סי' קמא ס"ד) פסק המחבר אסור לצייר צורת אדם בבולטת. אבל בשוקעת, כאותם שאורגים בבגד ושמצייירים בכותל בסמנין, מותר לעשותם.

בט"ז (ס"ק יב) כתב שהטור הביא בשם הרמב"ן שדמות אדם אסור בין שוקע בין בולט, ולענין הלכה ודאי שאין להקל כלל נגד דברי הרמב"ן והטור.

בש"ך (ס"ק כה) כתב שאיסור צורת אדם אלא בצורה שלימה ממש, כגון צורת אדם בשתי עינים וחוטם וכל הגוף. אבל לא חצי הציור כדרך קצת המציירים צד אחד של הצורה, שזה אינו אסור. ומ"מ כתב שהמחמיר בכל זה תע"ב.

בשו"ת נהרי אפרסמון (סי' קיח) ביאר שלדעת הש"ך אף אם עושה צורת אדם שלם בכל גופו, רק שמציירו על צד אחד כדרך שמציירים כן כמה פעמים שהצורה אינה עומדת נגדינו פנים אל פנים, ולא נראה מן הצורה רק עין אחת וחצי חוטם ואזן אחת ויד ורגל, גם זה לא נקרא צורה שלימה ומותר.

אך בשו"ת זרע אמת (ח"ג סי' קה) מבואר שאין כוונת הש"ך בזה אף אם עושה צורת אדם שלם בכל גופו, אלא כוונתו רק להתיר כשעושה פרצוף לבד.

ועיין בשו"ת צפנת פענח (ח"א סי' נז) מה שכתב ללמוד מסוגיין לענין צילום תמונת אדם, אם יש בזה החשש הנ"ל.

קטן שהזיק או ששרף

במשנה ברורה (סי' שמג סק"ט) כתב, קטן שגנב או שהזיק ראוי לב"ד להכותו שלא ירגיל בה [וכן חבלה וביוש וכל דברים שבין אדם לחבירו ב"ד מצווין להפרישו שלא יארע תקלה על ידו] אבל אין צריך לשלם אם אין הגנבה בעין.

וכל זה מדינא אבל לפני משורת הדין בין שחבל בו בגופו או שהזיק לו בממנו צריך לשלם לו.

בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"א סי' פח) כתב, על הגנבות שגנב כשהיה קטן. הנה אם הגזלה קיימת חייב להחזיר ואם אכלה או נאבדה כשהיה קטן פטור אף לכשנגדל.

ואם היתה קיימת כשנעשה גדול ואחר שנתגדל אכלה או איבדה בידים חייב לשלם ואם נאבדה באונס מסתבר שפטור. ובסתם נאבדה או נגנבה באופן ששומר שכר היה חייב יש לחייבו דמסתבר דעל מה שגנב בקטנותו יש לו דין שומר אבדה שהוא בדן ש"ש.

הפסד על ידי גילוי פתרון חידה

בסוגיין דנו על תשלומי גרמי, ובשו"ע (הו"מ ס' שפו ס"א) נפסק שקיימא לן כרבי מאיר שדנין דינא דגרמי, לפיכך הדוחף מטבע של חבירו עד שירד לים חייב, אף על פי שלא הגביהו ולא גנב את המטבע. וכן הפוחת מטבע של חבירו וקלקל צורתו, חייב, אף ע"פ שלא חסרו.

בפוסקים דנו לפי זה, במעשה שהיה בראובן שהגיד לשמעון חידה אחת, ועשה תנאי עמו שאם כל היום ההוא כולו לא יוכל לפתור אותה אז יתחייב שמעון ליתן לראובן זהוב אחד, וכדי שלא יהיה בזה דין אסמכתא הוציא שמעון מתחילה הזהוב ההוא מכיסו ונתנו ביד שלישי על תנאי זה שאם עד הערב לא יפתור החידה שיגיד ראובן יתן השלישי את הזהוב לראובן, ואם יפתור אז יחזיר לו הזהוב, ועל מנת כן אמר ראובן את החידה לשמעון, ועשו ועד ביניהם שקודם הערב יבואו שניהם לבית השלישי, ואם שמעון יפתור החידה אז יחזיר השלישי את הזהוב לשמעון, ואם לא יתן הזהוב לראובן, וכל אחד הלך לדרכו.

והנה שמעון כאשר ראה עצמו שלא יוכל לפתור החידה הלך בצינעה אצל חכם אחד פקח הרבה, והגיד לו הענין ובקש ממנו שהוא יפתור לו החידה כדי שילך ויאמר הפתרון בבית השלישי ולא יפסיד הזהוב, וכן עשה החכם והגיד לו הפתרון, והלך שמעון ואמר הפתרון ולקח הזהוב שלו, ועתה בא השואל ושאל אם פשע החכם בזה שהגיד הפתרון לשמעון וגרם שיפסיד ראובן הזהוב שלא כדין, כי ראובן והשלישי חשבו ששמעון פתר החידה מעצמו.

בשו"ת רב פעלים (ח"ד חו"מ ס' ה) דן בזה, וכתב להוכיח מעשה שהביא המדרש רבה (איכה רבתי) באחד שנכנס לבית הספר, והיה שואל להם דבר חכמה והיו משיבין אותו, ואמרו בא ונעשה בינינו שכל מי ששואל דבר חכמה ומנצח את חבירו שאינו יודע להשיב שיקחו לו את בגדיו, אמר להן הן אבל אתם תאמרו ראשונה מה שאשאל מכם שאתם בני העיר ואני איש נכרי, א"ל לא כן אלא אתה איש זקן ולך נאה להשיב ראשון, ואז אמרו לו חידה אחת ולא היה יכול להשיב להם, ועמדו ולקחו את בגדיו.

הלך אצל רבי יוחנן רבן וא"ל כ"כ רעה יש ביניכם, שכאשר יבא איש אורח אליכם אתם באים ולוקחים את בגדיו, א"ל ר"י שמא דבר שאלה אמרו לך ולא יכולת להשיבם, א"ל כן, ואז הגיד לו ר"י פתרון החידה ומיד הלך זה לבית הספר והשיב להם הפתרון והחזירו לו בגדיו, והרגישו שרבי יוחנן רבן אמר לו הפתרון, וקראו עליו המקרא הזה (שופטים יד יח) 'לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי'.

ממעשה זה כתב הבן איש חי להוכיח, שלא חטא החכם בזה, שהרי גם כאן באותה מעשה כבר לקחו הבגדים וזכו בהם מחמת שלא ידע זה הפתרון, ואיך ר"י הגיד לו הפתרון כדי שילך ויאמר הפתרון מדעתו וישיבו לו הבגדים, שמכיון שזה לא אמר הפתרון מדעתו אז הם זוכים בבגדים מן הדין, אלא ודאי שכל אופן כזה לא איכפת לי מי אמר הפתרון, וה"ה בנ"ד, ועיי"ש עוד מה שפלפל בזה.

סכך צבוע, או מצופה בזהב

בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח ס' י' סד) נשאל על מי שרוצה לצבוע במיני צבע ויופי והידור את המחלצלת שמסכך בה את סוכתו, אם מותר לעשות כן או שמא הצבע הוא שינוי ואם הוא צבוע אינו נקרא פסולת גורן ויקב, ופסול לסיכוך.

בתשובתו כתב, שמחלוקת התנאים אם שינוי קונה שייכת רק לדברים שאיסורם אינו תלוי בגופם, כגון איסור גזל, שדבר הגזול אינו איסור בעצם ובמהות החפץ, אלא הוא איסור מבחוץ, בבעלים שהם גנבו את החפץ, ולכן כל שינוי את החפץ הרי השינוי קונה מפני שמשנה את הדבר החיצוני שמחמתו היה אסור וכדו', אולם בדבר שהוא בגופו של החפץ אין שינוי מועיל, שלא שייך שינוי לגוף דבר מסויים משום שהגוף בעצמו לא משתנה.

לפי זה כתב שהיות וההגדרה של דבר הראוי לסיכוך הוא 'פסולת גורן ויקב', וזה דבר שתלוי בגוף החפץ אם הוא פסולת גורן ויקב או לא, אם כך אין בכוח שינוי לשנות את גוף החפץ ולהוציאו מכלל ההגדרה של 'פסולת גורן ויקב', וצביעת הסכך אינה פוסלתו מדין שינוי, משום שהגוף לא נשתנה.

יתירה מזו כתב הגר"ש קלוגר, עפ"י המבואר בסוגיין ש'חזותא לאו מילתא היא', אם כך צביעה איננה שינוי גמור, ואף בלא הסברא הנ"ל יש לומר שצביעה לכו"ע אינה שינוי הקונה. וכשם שמקוה שנפסל בשינוי מראה אינו נפסל במי צבע, מפני שאין זה נחשב לשינוי, כמבואר בב"י (יו"ד ס' רא) בשם הר"ש שצבע אין בו ממשות.

עוד כתב, שאף אין לפסול את הסכך מחמת שהצבע מפסיק בין הסכך הכשר לבין היושב בסוכה, שהרי כאן שני סככים הסכך הכשר, והצבע, והרי זה כפורס עליו סדין אם נאמר שחזותא מלתא היא. זה אינו כיון שאין זה אלא כפירס עליה סדין לנאותה שכשר, וכ"ש כאן שהרי כל הצבע הוא לנאותה ואין בזה חשש סכך פסול, לכך מותרת היא בלי חשש ופקפוק. ועיין בשו"ת מהרי"א הלוי (ח"ב ס' ה) ובשו"ת מחזה אברהם (ס' קלב) על ציפוי הסכך בזהב או בכסף.

לולב צבוע

בשו"ת שבות יעקב (ח"ב ס' כח) נשאל על מנהג איזה אנשים שצובעין לולביהם הישנים שיש להם בצבע ירוק, כדי שיהא נראה כאלו הוא לולב חדש, אם יש בזה חשש 'בל תוסיף' כיון שהם מוסיפים על הד' מינים מין אחר.

והשיב, הנה בודאי אם אנו אומרים חזותא לאו מלתא היא וכמבואר בסוגיין פשוט שאין כאן חשש של בל תוסיף, שהרי המראה אינו כלום, אלא אפילו אם נאמר כמ"ד חזותא מילתא היא בשאר דברים, מ"מ אין כאן משום בל תוסיף, כיון שלא נקרא הלולב בגלל הצבע בשם אחר, אלא נקרא רק לולב הירוק וכדרך הלולב להיות כשהוא חדש, והוא רק הידור מצוה ולכן אין בו משום בל תוסיף, כיון שאין זה אלא לנוי, וכשם שאמרו לגבי חציצה שכל לנאותו אינו חוצץ.

ראיה לכך הביא שגדולה מזו מצינו גבי רצועת התפילין שמותר לעשות מאיזה צבע שיהיה אף שאין דרכן בכך ואין כאן חשש בל תוסיף כמבואר בשו"ע (או"ח ס' לג ס"ג), והיינו מפני שרצועות צבועות נקראות 'רצועות' סתם, לא ע"ש הצבע, וכן הוא לגבי מקוה (מקוואות פ"ז מ"ג) שמבואר שמי צבע אינן פוסלין, וה"ה כאן בלולב, והוא רק הידור מצוה, ופוק חזי מה עמא דבר והוא היתר פשוט.

צבע מאכל מתולעים

בספר מעם לועז (ריש פרשת תרומה) בפסוק ותולעת שני, כתב, יש אילנות שגדלים בהם פירות קטנים כעדשים, ובכל פרי יש כמאה תולעים קטנים המלאים דם, ולחוצים מאד זה על גב זה, ומייבשים הפירות הללו בשמש בימי תמוז ואב, ואח"כ שורים אותם במים, והמים נעשים אדומים כדם, מן התולעים האלה, וזהו שקוראים קירמיז, ונותנים הקירמיז במרקחות כדי שיקבלו צבע נאה, ואין איסור בזה, כיון שהתולעים מתייבשים בשמש ונעשים כעפר בעלמא, וגם בטלים הם בששים. והביא שכן העלה זקנו הגאון מהר"ם בן חביב בתשובה.

החיד"א בס' טוב עין (סי' יח אות צה, יו"ד סי' פד) כתב ג"כ, מה שנותנים הקירמיז בתוך המרקחות, הורה הרב הגדול **מהר"ם בן חביב** בתשובה (כת"י) להתיר, וטעמי ההיתר הובאו בדברי הרב בן בתו מהר"י כולי בספר מעם לועז. ושמעתי מפי הרב המובהק מהר"ש שלם בהיותי בעיר אמשטרדם, שהוא כתב תשובה גדולה בזה להתיר, והסכים עמו הרה"ג כמהר"ר אליהו ישראל ז"ל.

בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קפד) נשאל בענין צבע אוכלים שנעשה מתולעים אדומים. בתשובתו כתב, שכיון שמערבים אותם במשך התעשיה בחומרים חריפים מאד, תהליך זה פוסל התולעים מאכילת כלב, וכנראה ע"י התהליך הזה פנים חדשות לגמרי באו לכאן.

עוד כתב שצד גדול להתיר בזה היות שנעשה רק לצביעה, וחזותא לאו מילתא כמבואר בסוגיין, ו**בפוסקים** (יו"ד סי' קב) יש המחלקים בין איסור הנאה שבזה חזותא מילתא, לאיסור אכילה שלא מילתא לגבי אכילה, אמנם מרן החת"ס נוטה להחמיר באיסור אכילה דאורייתא שאומרים חזותא מילתא, והוא ספיקא דדינא, אך היות שבנידון זה האיסור אינו ברור, כמבואר לעיל שכנראה נפסל מאכילת כלב, יש להקל בנידון זה.

מכ"מ סיים וכתב שלמעשה אם אפשר עכ"פ כדאי להדר למנוע מזה וכיו"ב, שיתכן שאף שאין איסור, מכל מקום יש פגם שמטמטם את הלב, כמבואר כעין זה **ברמ"א** (יו"ד סי' פא ס"ז).

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' צו) נשאל בנידון דומה על צבע מאכל לדגים שנעשה מזבובים, והשיב, הגם שבעירנו אין אנו מרשים לבית החרושת שעומדים תחת השגחתנו להשתמש בצבע הנ"ל, אבל מעיקר הדין כתב השו"מ (מהדו"ת ל"ח סי' לט, הו"ד בדרכי תשובה סי' קב סק"ל) בדבר צביעת הי"ש בצבע הנעשה מתולעים, שיש להתיר בדיעבד מטעם ספק ספיקא, שמא חזותא לאו מילתא, והרי נעשה אלא לחזותא, ועוד שמא הוא מתולע לאחר י"ב חודש, ותולע לאחר י"ב חודש נעשה עפר בעלמא. אבל לכתחילה אין להתיר משום שאין עושין ספק ספיקא לכתחילה.

ולאחר שהאריך עוד בדבר מדברי הפוסקים כתב, שיש מקום להקל בזה בהפסד גדול, אבל סיים וכתב, לא ידעתי למה לא אפשר לדקדק, שלא להשתמש אלא מהצבע של אשתקד שהוא ודאי מתולע לאחר י"ב חודש, ותולע לאחר י"ב חודש נעשה עפר בעלמא.

קדושת שביעית בסגרות

בסוגיין מבואר שעצים אין בהם קדושת שביעית משום שאין הנאתן וביעורן שוה, **בס' ארץ חיים** (יו"ד סי' שלא סי"ט) כתב בשם תשו' גדולת מרדכי, שמסתברא שהטוטון [טבק לעישון מעשבים] נוהג בו דין שביעית, כיון שהנאתו וביעורו שוה.

אמנם הרבה מגדולי הפוסקים סוברים שאין עיקר הקובע הוא מה שהנאתו וביעורו שוה, אלא העיקר קובע לענין קדושת שביעית אם הוא דבר הראוי לאכילה, ואם הוא דבר השוה לכל נפש, כמבואר **בערוך השולחן** (שמיטה ויובל סי' כד סכ"א) שמבאר בדעת הירושלמי, שלא סובר הירושלמי כלל זה של הנאתו וביעורו שוה, אלא סובר לעיקר דרשה והקובע לענין שביעית, לכך דבר השוה לכולם, עיי"ש.

ובשו"ת משנת יוסף (ח"א סי' יח) כתב, שיש להחמיר ולנהוג קדושת שביעית בין בטבק הרחה ובין בטבק עישון. וכיוצא בזה כתב **בשו"ת אז נדברו** (ח"ד סי' ג) עפ"י תוס' בסוגיין, עיי"ש.

בשו"ת דברי יציב (יו"ד סי' ריד) האריך בזה, וכתב כמה טעמים לבאר שאין בטבק קדושת שביעית, א. שיש דיעות שגם בדבר שהנאתו וביעורו שוה אין קדושת שביעית בדבר שאינו בר אכילה. וא"כ גם בטיטון אף אם נאמר שהנאתו וביעורו שוה, מ"מ י"ל שאין בו קדושת שביעית משום שאינו ראוי לאכילה.

ב. שגם אם נאמר שדבר שהנאתו וביעורו שוה יש בו קדושת שביעית אף אם אינו דבר אכילה, מ"מ בטיטון הנאתו אחר ביעורו, שהרי הנאתו מהעשן שבא עם כליון העלה ונעתק ממנו, והנאתו וביעורו שוה הוא רק כדוגמת הדלקת הנר, ועצים דמשחן שהעץ עצמו מדליקין בו להאיר כמו באבוקות, משא"כ כשהנאה מהעשן ולא מהאש עצמו הרי זה הנאתו אחר ביעורו.

ג. שאפשר שהעישון אינו נחשב כלל הנאה השוה לכל נפש ואינו בגדר הנאה, ואדרבה מזיק כידוע, ולאחרונה קבעו גם הרופאים שמביא למחלה ממארת רח"ל. וידוע מה שכתב **הפני יהושע** (שבת לט: תוד"ה מתירין) שכיון שכמה וכמה בני אדם מתרחקים מהם, אין זה דבר השוה לכל נפש עיי"ש, וכיון שלאחרונה נתגלה שעישון שלנו מזיק, א"כ אינו בגדר הנאה, ואין בו קדושת שביעית.

ד. שהיות והמעשנים עושים זאת משום עצבנותם וכדו', יש לומר שהוא כגדר מלוגמא, וכיון שהטיטון מיוחד לכך הרי זה כמיוחד לרפואה, ואין זה בכלל הכלל של לאכלה, ואין בה קדושת שביעית, ורק כשמיוחד למאכל אדם או לאדם ולבהמה, אין עושין ממנו מלוגמא משום דכתיב לכם לאכלה, כל שהוא מיוחד לכם יהיה לאכלה ולא לרפואה, משא"כ כשנוטעים עשבים אלו בכדי שישמשו כטבק, והוא מיוחד לכך אין בהם קדושת שביעית משום שאין זה מיועד לאכלה.

ה. שרובא דרובא מעלי הטבק הגדלים כאן הם של נכרים, וא"כ יש לתלות שהם משל עכו"ם ואין בהם קדושת שביעית.

שילם חמיו על השטריימל, ולבסוף התגרש

בסוגיין מבואר שכאשר קונה אדם קרקע, וכותב השטר בשם של חברו, הקרקע שייכת לקונה, שכדי שתהיה הקרקע למי שהשטר כתוב על שמו צריכים לכוונת קנין מצד הקונה, והואיל וכוונתו לקנות הקרקע לעצמו ולא למי שהעלה השטר בשמו, הרי הקרקע של הקונה. ומ"מ דנו בגמ' אם כופין את המוכר לכתוב שטר אחר לקונה.

דין זה אם קונה הקונה או בעל השטר, מבואר בגמרא שהוא תלוי במחלוקת רבי יוחנן ובני מערבא, על הנותן מעות לשלוחו ליקח לו חטיין ולקח מהם שעורין, או שאמר לו שעורין ולקח מהן חטיין, שלרבי יוחנן אליבא דרבי יהודה אם הותירו והרויח בשינוי, הרויח לאמצע לשניהם גם לבעל המעות. ומחכו עלה במערבא וכי מי הודיעו לבעל החטיין שיקנה חטיין לבעל המעות, ורש"י ביאר, מי הודיעו למוכר החטיין שלצורך בעל המעות הן שיקנה לו, דקתני הותירו לאמצע, כיון ששינה שליח ונמצא שאין זה שליחות, א"כ לא קנה בעל המעות, ועל זה הקשתה הגמרא על הבריייתא שמשמע שאם העלה השטר בשם ריש גלותא בעל המעות, קנה הלוקח בעל המעות, והיינו כרבי יוחנן ולא כבני מערבא.

ועיין בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' קב) שנשאל בדבר מי שקנה שטריימל עבור בנו החתן על דעת שהמחותן אבי הכלה ישלם לו, ואחר שמסרו המוכר לחתן שילם לו המחנות, ולאחר זמן נתפרדה החבילה, ודן שם האם צריך החתן להשיב את גוף השטריימל למחותן, או שיכול להשיב לו את המחיר ששילם עבור השטריימל. ובתשובתו האריך לדון בזה עפ"י סוגיין שהמחותן לא קנה השטריימל, עיי"ש. ועיין בשו"ת דברי יציב (חו"מ סי' מא).

יציאה לחו"ל לצורך מצוה

במשנה הגוזל את חברו שווה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו למדי. בשושנים לדוד לרבי דוד פארדו (ב"ק פ"ט מ"ה) כתב, שהתנא היה בארץ ישראל, וחידש שאף על גב שאסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, מכל מקום מותר בשביל לקיים מצות השבה, ואם היה אומר יוליכנו לבבל לא היה שום חידוש בזה, שהרי מעשים שבכל יום שהיו יוצאים לבבל ללמוד תורה, ולכן תני למדי.

כיצא בזה פסק בשו"ת פרי הארץ (ח"ג יו"ד סי' ז) שכיון שהותר לצאת מא"י לסחורה, קל וחומר לשאר מצוות.

ובמשנה ברורה מבואר שלכל דבר מצוה מותר לצאת שכתב (או"ח סי' תקלא ס"ק טו) שמא"י לחו"ל אינו מותר אלא ביצא להרויח או לראות פני חברו שהוא חשיב דבר מצוה שמותר לצאת מא"י בשביל זה משא"כ לטייל בעלמא דבכה"ג אסור לצאת מא"י לחו"ל. ועיין בשדי חמד (פאת השדה מערכת א"י אות ז) מה שכתב בזה. וראה בפניני הלכה כתובות (קיא). על יציאה לחו"ל בזמן הזה, ועל יציאה לקברי צדיקים.

זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי דין עסק ביש

ולכאורה התכלית הנרצה לרשום בפנקס סכום שהפסיד כדי שיהיה החשבון מדוייק, אבל מה ענין לכתוב דין עסק ביש, וזה ידוע ומובן מאליו, ואין דרך כותבי פנקסי חשבונות לרשום אם עסק טוב או ביש עשו, כ"א כותבים כמה הפסידו או הרויחו. ואפ"ל כוונה אחרת בזה, דידוע הצדיקים היה להם פנקס מיוחד לחשבון הנפש, וכתבו בו כל עניניהם וכל תנועה והרהור, ובכל יום עשו חשבון מדוייק כמה החסירו מחובתם, או ח"ו פגמו בדקה מן הדקה ועשו תשובה מעולה להשלים החסירות, או אם אירע להם ח"ו נזק בממונם או בגופם, מיד הרהרו תשובה בליבם, כי אין זה אלא בסיבת החטא, דלא עביד קוב"ה דינא בלא דינא. וכמו"כ אפ"ל לעניינינו דלא בפנקס המסחר צוהו לכתבו, ולא סך ההיזק צוהו לרשום, כ"א בפנקס המיוחד לחשבון הנפש צוהו לכתוב עסק ביש, שנזדמן לו עסק רעה ואין זה מקרה, כ"א בסיבת החטא וצריך לפשפש במעשיו.

(דברי יואל, יתרו)

הודעת להם זו בית חייהם

פירש"י תלמוד תורה, ובמסכת (ב"מ ל:) פירש"י בית חייהם ללמוד להם אומנות להתפרנס בו. וי"ל עפ"י מ"ש ה'שמח משה' דעיקר עבודת האדם בעת אכילתו, יהיה כוונתו להחיות את נשמתו ולהינות מרוחניות המאכל, ועי"ז מעלה הניה"ק שיש בתוך המאכל, וכמו"כ בכל דבר ודבר יש בו כח רוחני המקיימו, וא"כ כן הדבר בעסקו במו"מ לצורך פרנסתו, אם כוונתו לשמים בשביל להחיות נפשו ונפשות בני ביתו וכדומה, עי"ז מעלה את ניצוצות הקדושה שיש בדבר שעוסק בה, ונחשב כעוסק בתורה באותו שעה. ולפי"ז נל"פ הלשון בית חייהם, היינו שגם עי"ז עסקו בגשמיות בכוונה טהורה לש"ש, יתוסף כח לבית חייהם הנשמה הקדושה, וכן לחיות הקדושה שיש בכל דבר, וללמדנו בא שאף האומנות שעוסק בה מההכרח, ישים מגמתו להכניסם אל הקדושה, שיהיה ג"כ בבחי' בית חייהם וכו"ל. ולפי"ז דשני הפירושים שפירש רש"י בהכוונה של בית חייהם, בקנה אחד עולים, דאם האומנות היא בכוונה טהורה הוי נמי כמדריגת תלמוד תורה.

(מנחת יצחק, יתרו)

את הדרך זו גמילות חסדים וכו'

והזהרתה אתהם את החקים ואת התורת והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון' (שמות יח כ) יל"ד אריכות הלשון, ואמרו חז"ל את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זו ביקור חולים בה זו קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשו זו לפני משורת הדין. אמנם עדיין קשה, למה כפל לומר והודעת להם, די באומרו והזהרת אתהם את החוקים וכו', ועוד למה אמר והזהרת ואח"כ לשון אחר והודעת. וי"ל דיודע דחוקים המה בלי טעם ושכל אנושי, וע"ז צריכים להזהיר מאד שיקיימו, יען שאינם נכנסים בלב האדם כי המה נגד שכלם, אבל דבר של גמ"ח בין אדם לחבירו, אשר השכל מחייב ומדת רחמנות היא, ובפרט בני בני רחמנים, אין צריך אזהרה. וזה שאמר יתרו, והזהרת אתהם את החוקים שהמה נגד שכל האנושי, צריכים לזה אזהרה, וגם את התורות שאין השכל מחייב אותם. אבל והודעת להם רק בהודעה בעלמא את הדרך זו גמילות חסדים וכו', היינו שתודיע להם הענינים של גמ"ח שהשכל מחייב אותם, וממילא ישמעו ויקיימו, וק"ל.

(תורת משה לבעל החת"ס, יתרו)

משנת המועדים לפסח ההכנה המושלמת לחג

מיטב ספרי ממלכת התורה עוז והדר
אסופים בשני כרכים מפוארים, מתנה יהודית מקורית

משניות, רי"ף ופסקי הרא"ש. מפרשי היד החזקה במהדורת 'עוז והדר', מהרש"א, ילקוט מפרשים, וילקוט ביאורים. אליבא דהלכתא, פניני הלכה וכפתור ופרח. מנחת חינוך, שו"ע הרב. משנ"ב המבואר וערוך השלחן. עליהם גם נוספו: זוהר הקדוש, מהר"ל, שלי"ה, תפארת שלמה, יסוד ושורש העבודה, דרך פקודיך, ומאמרים יקרים. סדר אמירת קרבן פסח, אגרת מהר"ש אוסטרפאליע, פניני המועדים, אוצרות מספרי החסידות.

מקבץ מעשיות וסיפורים נבחרים.

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

ליל הסדר

ליל הסדר - קודש קדשים

כל הדרכים הובילו לעבר העיר דז'יקוב. מכל העיירות הסמוכות נראו חסידים אשר פניהם מועדות לעבר דז'יקוב כדי לחוג במחיצת רבם הקדוש הרה"ק רבי אליעזר זיע"א, בנו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א את חג הפסח הבא עלינו לטובה.

הרצון של חסידי דז'יקוב היה עז להסב על שולחן הסדר של הרבי. שכן ידעו, שאם כל עריכת שולחן של הרבי היא בבחינת קודש, הרי שבליל הסדר הוא בבחינת קודש-קדשים. אז, ביושבם עם הצדיק ועם החבריא קדישא הרגישו את הבחינה של "צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנים מזו השכינה".

אבל, לא לכל חסיד היתה את הזכות העילאית הזאת להשתתף בעריכת ה"סדר". רק יחידי סגולה זכו להיות בין המסובין על שולחן בימים הראשונים של החג.

בערב החג היה הגבאי מציע לפני הצדיק את רשימת כל החסידים שהגיעו, והרבי בעצמו עבר בעיניו הבוחנות על הרשימה, וביד קדשו סימן מי מבין החסידים יזכה לישב בשולחן הקדוש. לאחר מכן היה הגבאי יוצא אל החצר הגדולה, ובקולו הרם היה מכריז את שמותיהם של החסידים המאושרים שיזכו להשתתף בסדריו של הרבי בימים הראשונים של החג.

בליל התקדש החג, היה הרבי מדז'יקוב יושב כמלך בראש צבאו, בראש השולחן על מיטת ההיסב, כשמסביבו יושבים בניו וצאצאיו, ועמהם אותם יחידי סגולה אשר נחלתם שפרה עליהם להיות במחיצתו הקדושה, לראותו עורך את הסדר בלהט אש קודש.

עריכת הסדר אצל הרבי היתה נמשכת שעות מרובות. באמצע אמירת ההגדה היה הרבי אומר דברי תורה כמעט על כל קטע וקטע מקטעי ההגדה. ואם בכל שבתות השנה היה משלב בדברי התורה גימטריאות, ולפעמים אף סתרי תורה, לא כן הדבר בליל הסדר. אז פירש כל פסוק כפשוטו, תוך שהוא מביא משל או מעשה-צדיקים כסייעתא לדברים, שכן

חפץ היה לקיים בכל רמ"ח ושם"ה את המצוה של "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משוכח".

ביותר היה הרבי מדז'יקוב נוהג לעורר את הילדים להשתתף במצוה של סיפור יציאת מצרים. היה לו מנהג בעת אמירת ההגדה, לבקש מפעם לפעם מאחד הילדים שהשתתפו בסדר, לומר לו פירוש על פיסקא מההגדה, וכאשר היה הילד עונה כהבנתו, היה הרבי מוסיף מדיליה רעיונות עילאיים על גלות מצרים, ועל הגלות בה עם ישראל נמצא בעת הזאת. עד שהיה מגיע בדבריו לבאר כיצד תראה הגאולה העתידה האמיתית.

ההתלהבות הגיעה לשיאה בשעה שהיו צריכים למווג את כוסו של אליהו הנביא. אז היה הרבי נעמד מלא קומתו ומצוה על כל אחד מן המסובין, שכל אחד ימווג מכוסו הוא לתוך כוסו של אליהו הנביא.

משנשאל פעם לסיבת הדבר, אמר: "הן ידוע מאמרם ז"ל 'ישראל מכניסין כח בפמליא של מעלה'. ואם כל אחד ימווג מכוסו לאליהו, הרי שלאליהו יהיה כח מכל אחד, וכך יוכל אליהו הנביא להשפיע על כל אחד בפרט שפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות. וכיון שאליהו הוא המבשר טוב, יחיש הוא במהרה את ביאת גואל צדק שיבוא ויגאלנו".

(סיפורי המועדים, פסח)

☆ ☆ ☆

כלי לקבל ברכה

המגיד הגדול מטשרנובול, הרה"ק רבי מנחם נחום זיע"א היה ידוע כמי שהשעה דחוקה לו ועניותו רבה. כאשר התקרבו ימי ערב פסח ביקשה הרבנית מעט מעות להוצאות החג, אלא שלא נמצאו תחת ידו של הרבי כי אם שלשה גילדין, מעות נחישת.

נמלה הרבנית את המעות הללו והלכה לשוק. שם מצאה מחבת שהיתה נחוצה לה, ומחירה בדיוק שלשה גילדין. אבל בד בבד לא ידעה לשית עצות בנפשה. שהרי מחד צריכה היא את המחבת, ומאידך, אם תקנה את המחבת, הרי שבכך יקיץ

ענהו רבי יחיאל מיכל: "מה אתה סת, נכדי היקר? אוסרים?! וכי כיצד יכול אני להתיישב לשולחן הסדר ולשמוח בשמחת החג, בשעה שאשה עניה זו תהיה שרויה בצער, אם האוכל יאסר, והיא לא תדע שמחה בחג???"

ורבי יחיאל מיכל החל שוב לדפדף בספרים. לאחר כשעה יצא מחדרו כשפניו קורנות מאושר, והורה לאשה: "מותרי!" רק אז יכל להתיישב אל השולחן, לסדר את הפסח ככל הלכתו וחוקתו. (ארזי הלבנון)

☆ ☆ ☆

ליל הסדר ללא פניו

הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א (כנו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין) לא הרשה לאף אדם להיות נוכח אצלו בעריכת הסדר. ואולם, עז היה רצונם של חסידיו לדעת כיצד נוהג רבם במנהגיו בעריכת הסדר, ואף רצו לידע אלו אימרות הוא משבץ בעת קריאת ההגדה.

פעם הגיעו לטשורטקוב שני רבנים חשובים, והם הפצירו ברבי שירשם להיות נוכחים בסדר. הרבי נענה לבקשתם, אבל כמצוותו ערכו השנים שולחן לברם בצד שולחן הרבי.

כאשר נכנס הרבי לעריכת הסדר, פנה אל שני הרבנים וביקשם: "חרגתי הפעם ממנהגי והרשיתי לכם להיות נוכחים בסדר שלי. בשל כך רשאי אני לבקש מכם בקשה פעוטה: שלא תחשבו מחשבות אחרות בכל מהלך הסדר מלבד אמירת ההגדה וענייני הסדר, ושלא יעלו במוחכם מחשבות זרות בלילה קדוש זה, כדי שלא תבלבלוני במחשבותיכם". השנים קיימו וקיבלו, ונשארו בסדר עד תומו.

כאשר יצאו מהסדר, סיבבו אותם החסידים מכל עבר. הבינו, כי הנה, לאחר שנים כה רבות יוכלו כעת לשמוע מעט מהנהגות הרבי ואמרותיו הקדושות.

ואולם, שני הרבנים התנצלו בפני החסידים: "עסוקים היינו כל כך בהתאמצות שלא לחשוב שום דבר אחר זולת ההגדה, ושלא תתפרץ איזו מחשבה

הקץ על כל מצרכי החג, ולא יהיה להם במה לעשות את הפסח.

לאחר מחשבה קצרה החליטה לקנות את המחבת ושבה לביתה. בהגיעה, שאלה בעלה הקדוש האם קנתה את מצרכי החג, והיא השיבה במבוכה כי קנתה בכסף מחבת שהיתה נחוצה לה מימים ימימה.

ואם היתה בטוחה כי הרבי יכעם על שלא קנתה מצרכי מזון, הרי שלא כן היה. להפתעתה ענה לה הרבי כי טוב עשתה: "אם הכנת את הכלי, הרי שהשית יזמן לנו מה ליתן בתוכו..." ואמנם מאת ה' היתה זאת כי הגיע אחד מן החסידים, אשר סיפק לרבי את מצרכי החג בכבוד.

לאחר מכן אמר הרבי: "העבודה שלנו צריכה להיות בעיקר, להכין את הכלי, ואז יהיה לו בית קיבול. גם השית מכין לנו את הכלים, בין בגשמיות ובין ברוחניות, אבל צריכים אנו לידע מה להכניס בהם. ולכן בפסח אנו אוכלים 'לחם עוני', כדי שלא יגבה לבבנו בהשפעות המרובות שה' נותן לנו".

(גנוי ישראל מועדים, קצב)

☆ ☆ ☆

לשמוח לב נדכאים

בליל הסדר, קודם שהתחיל לערוך את ה'סדר' עצמו, נכנסה אשה לביתו של הגאון רבי יחיאל מיכל מנובהרדוק זצ"ל ובפיה שאלה המורה ביותר בענין תערוכת חמץ.

נכנס רבי יחיאל מיכל לחדר הספרים שלו, והחל לעיין בספרי הפוסקים שעה ארוכה כדי למצוא לה צד היתר. בני הבית יושבים בחדר החיצון וממתינים כי הרב יכנס ויתחיל לערוך את ה'סדר', אבל הרב, כל מעייניו למצוא לאשה צד היתר כדי שהאוכל שלה לא יאסר משום תערוכת חמץ.

שעה ארוכה ישב הרב בחדר הספרים ולא יצא. משהתארכה ההמתנה, נכנס אליו נכדו אל החדר ואמר לו: "סלח לי, סבא, עד מתי נשב ונחכה? הרי ליל פסח הלילה ויש להתחיל את ה'סדר'! ואם אין צד היתר עבור האשה - אז אוסרים!"

זרה, עד שלא ראינו דבר ולא שמענו מאומה מהנעשה בשולחנו של הרבי..."

(תפארת אדם, אות ו)

☆ ☆ ☆

זכיתו של חייב...

החסיד הישיש רבי אברהם מלאך זצ"ל, שעוד זכה ליצוק מים על ידי הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א, הסתופף לעת זקנותו במחיצתו של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב. פעם אמר לרבי כי עז רצונו לחוג את חג הפסח במחיצתו של הרבי, אבל הוא מתנה עם הרבי, שהרבי יבטיחו שיוכלו לנהוג בכל החומרות שהוא נוהג בהם מקדמת דנא. והרבי הסכים.

רבי אברהם הגיע לחצר הרבי, והרבי הורה למלא אחר כל דרישותיו. אלא, שבנו של הרבי הוא הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א תמה על כך, ושאלו לרבי אברהם: "היכול אתה לומר לי, במה זכית להבטחה זו?"

נענה ואמר לו רבי אברהם: "לאמיתו של דבר, הרבי היה צריך לבוא אלי... לחג הפסח. ואם אני פוטר בכך שהוא לא צריך לבוא אלי, ואני נוסע אליו, רשאי אני לדרוש שהרבי ימלא אחר כל דרישותיו...!"

השתאה רבי ישראל לשמע התשובה החריפה הזאת. אמר לו רבי אברהם: "מה לכם תוהים במה שאמרת? הלוא בפירוש אמרו בזה"ר (ה"ב קכח, ב) שהוכאי חייב לדרוף אחר החייב, ולקנותו במלוא המחיר... ואם אני החייב, חייב הרבי לבוא אלי ולקנות אותי ולקרבו אליו..."

(כתבי חסידים הראשונים, נח)

☆ ☆ ☆

אם אתה משמח את שלי...

היה זה בערב פסח שחרית. הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ זצ"ל, ה"חזון איש", התכונן לצאת לשריפת חמץ בחצר ביתו, אבל דווקא בשעה טרודה שכזאת הטרידה אותו בעיה נוספת, שלדעתו לא סבלה דיחוי. בשל כך ביקש מאחד מבני ביתו ללכת

ולקרוא אליו את אחד העסקנים שהיה מקורב אליו. הלה, תמה היה על שהוא נקרא לביתו של ה"חזון איש" בשעה כה לחוצה, כאשר גם הוא צריך לצאת ולשרוף את חמצו הוא. אבל בלית ברירה, מיהר והגיע לביתו של ה"חזון איש", כדי לשמוע מהי בקשתו של הגאון בשעה שכזאת...

משהגיע, אמר לו ה"חזון איש": בקשה גדולה לי אליך. מבקש אני ממך ללכת היום בלילה ולהסב אל שולחן ה"סדר" בפנימיה של הבנות ששרדו את התופת וגיא הצלמות באירופה... הלוא היא פנימית "בית שרה שנירר".

אותו עסקן, שהיה צעיר לימים, נבוך. הן אברך צעיר הוא, רק כשנה לאחר נישואיו, וכיצד זה יעזוב את ביתו וילך להסב בחברת בנות יתומות? מה יאמרו בבית על התכנית המזוהה הזאת? וכי מה יגיבו ההורים שכבר הזמינו את חוג הצעיר להתארח על שולחנם בליל הסדר?

כאשר התמשכה השתיקה מצידו, הוסיף הגאון ה"חזון איש" ואמר לו: "מצוה רבה נתגלגלה לידכם. אין לשער את עומק הצער של הילדות המסכנות, שתצטרנה להסב אל שולחן הסדר לכד. וכיון שמצוה כה גדולה היא, אם אתם אינכם הולכים, הרי שאני אלך בעצמי להסב עמהן..."

וכמובן מאליו. בשמוע אותו עסקן את הדברים יוצאים מפורש מפי ה"חזון איש", נענה על אתר, והבקשה מולאה במלואה, באהבה וברצון. וכי אז, נפנה ה"חזון איש" ללכת ולבער בלב שקט את חמצו. ולא רק אותו עסקן הסב בפנימיה בליל הסדר, אלא גם זוגתו, וגם הוריו, ותהי השמחה גדולה. אז ראו עד כמה הצליחו להביא שמחה בחג לאותן בנות מסכנות.

(פאר הדור)

☆ ☆ ☆

בחג הפסח, כבני חורין

הרה"ק רבי אברהם בורנשטיין מסוכטשוב זיע"א, בעל ה"אבני נור", לא הרשה לאף אחד מתלמידיו ומחסידיו להשתתף אצלו בליל הסדר. בקושי גדול היה מרשה לפעמים לאנשים מסויימים מן החסידים הוותיקים להסב על שולחנו בליל הסדר.

ושופכו, כשהוא מזהיר את כל המסובין לכל ישתו מיין זה מחמת הסכנה.

ואולם, באחת השנים שינה ממנהגו. כשהגיעו לאמריית סדר ה"מכות" והטפת היין, ריכו את כל היין בצלוחית קמנה, והחביאה במקום שמור למשמרת. בני הבית תמהו על מה שעשה, אבל הבינו כי יש דברים בכו. ואמנם, ברבות הימים נודעה סיבת הדבר.

בחול המועד של אותו חג פסח הגיע ר' וולף הפונדקאי לביקור בבית הסבא קדישא. הסבא קדישא קיבלו בסבר פנים יפות, וכאשר עמד להפרד ממנו, אמר לו הצדיק: "הא לך, ר' וולף, תשורה נאה. אני בטוח כי תפיק ממנה תועלת גדולה". ובדברו, מסר לו את צלוחית היין, ואף הוסיף ואמר: "בצלוחית זו אספתי למענך את היין המכות". שמרהו היטב בביתך".

ר' וולף תמה ואף דאג, למה זה לו יין של מכות? אך הסבא מיהר להרגיעו: "לא בעבורך, חלילה, יין זה. תשמור אותו ועוד תווכח בתועלתו". טמן ר' וולף את הצלוחית בתרמילו ויצא לדרכו. בבואו לביתו, הזהיר את בני ביתו לכל יגעו בצלוחית, וליתר בטחון טמן את הצלוחית בארון געול.

ר' וולף היה כאמור פונדקאי, ואת פרנסתו מצא מהפונדק שברשותו, בו היה עומד ומוזג יין ויי"ש לאיכרים מכל הסביבה שהיו באים לשתות אצלו, וכך אט אט גם קשר עם רבים מהם קשרי מסחר.

באותו לילה השתוללה בחוץ סערה רבת, הגשם לא חדל מליירד, כך שבלילה כזה לא היו צפויים אורחים להגיע לפונדק. ואולם, לפתע, נשמעה בין הרוחות והגשם קול חריקת עגלה. העגלה נעצרה בפתחו של הפונדק, וממנה ירדו שלושה איכרים מגושמי-סבר.

"הבה לנו לגימת יין שרף!" – הכריזו בהכנסם לפונדק – "רטובים וקפואים אנו עד לשד עצמותינו!" ור' וולף מיהר ומוזג לפנייהם מן המשקה. לאחר ששתו מעט, זעקו לפתע לעבר הפונדקאי: "וכי סבור אתה שהגענו הנה בליל חרפי שכזה רק עבור לגימת יין? לא ולא! באנו לכאן כדי לקבל

פעם נכנסו אליו כמה מן החסידים, ורצו לדעת מהו הטעם לכך. הם חשבו כי בודאי יש לרבי באותו זמן גילויים עילאיים מן השמים, והם, החסידים, אסור להם שידעו על כך. משום כן רצו לדעת לכל הפחות מה הם הגילויים הללו.

נענה הרבי מסוכמשוב ואמר להם: "אין כאן שום גילויים ושום טעמים כמוסים. כליל פסח צריך כל אדם מישראל להיות ולהתנהג כבן חורין. וחסיד, כשהוא נמצא אצל רבו, אין הוא, החסיד, מרגיש טעם חירות כראוי, שהרי מורא רבו עליו. משום כן יכבד וישב בביתו" (סיפורי חסידים, פסח, ש"ג)

☆ ☆ ☆

והגדת לבנך

בעריכת ה'סדר' במחיצת הרה"ק רבי יצחק מווארקיי זיע"א היו משתתפים מאות חסידים, וגם בניהם עמיהם. כי כך צייה הרבי, מי שרוצה להיות בסדר עליו להביא את בניו עמו, שהרי הבנים צריכים לשאול את ארבעת הקושיות וגם יש לספר להם על יציאת מצרים, כמו שנאמר והגדת לבנך.

ועד כדי כך הקדיש הרבי הזקן מווארקיי תשומת לב מיוחדת לצעירי הצאן, עד שברוב שעות הסדר היה מביט אליהם שוב ושוב, ומפעם לפעם היה מחלק להם קליות ואגוזים, וכאשר היו מברכים היה שומע ומאזין לברכותיהם ועונה אחריהם אמן.

פעם, לפני עריכת ה'סדר', התעסק הרבי מווארקיי יותר על המידה עם הילדים, עד שהגיעו הגבאים והעירו בזהירות לרבי כי נמצאים כאן רבנים חשובים וחסידים רבים מאנ"ש אשר ממתנינים כי הרבי יתחיל כבר לערוך את הסדר. נפנה הרבי לילדים ואמר להם כמתנצל: "אנא, סלחו לי, עלי להקדיש תשומת לב גם למבוגרים..."

(ימות עולם, ז)

☆ ☆ ☆

יין ה"מכות" שהביא להצלה

מנהג מיוחד היה להרה"ק רבי ארי' לייב זיע"א, הסבא קדישא משפאלי כליל הסדר. לאחר הטפת היין בעת אמירת ה"מכות", היה אוסף את היין

ואם כן, אין לך כלים נאים יותר מחיבורים שיש בהם חידושי תורה..."
(אדירי התורה, קח)

☆ ☆ ☆

כולו הפך לבן...

הרה"ק רבי אברהם מרדכי אלטר זיע"א, בעל ה"אמרי אמת" מגור סיפר פעם לבנו הרה"ק בעל ה"בית ישראל" זיע"א, כי בימי ילדותו שאל פעם את אביו הרה"ק בעל ה"שפת אמת" זיע"א, מדוע לובשים קיטל לבן בליל הסדר?

ענהו האב, ה'שפת אמת': הרי בליל הסדר לובשים כנהוג כנגד חדש לכבוד החג, ויש צורך להשגיח על הבגד שלא יתלכלך. משום כן עומים על הבגד החדש קיטל...

אמר האדמו"ר ה'אמרי אמת' לבנו האדמו"ר ה'בית ישראל': כבר אז הבנתי כי אין הרברים כפשוטם... אצרתים בזכרוני, וכאשר גדלתי עמדתי על כוננתו של אבא... הוסיף והסביר על כך האדמו"ר ה'בית ישראל': בליל הסדר יש הארות גדולות ויש לשומרן... (ראש גולת אריאל ה"א, כד)

☆ ☆ ☆

גאולה מתוך בזיון

בשנתו האחרונה של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, ערך הרבי את הסדר מתוך בכיות נוראות ובהתעוררות עצומה, עד שנפל פחד גדול על כל המסובין אצלו.

כשהגיע לפיסקא "והיא שעמדה לאבותינו ולנו", אמר זאת שישים (!) פעמים, ובכל פעם נשתנו פניו יותר ונעשו להבים. לאחר גמר עריכת ה'סדר', פנה אל הנאספים ואמר להם:

"תדעו לכם יהודים יקרים, כי יבוא יום ובו תתעורר אצל הגוים שנאה עצומה רח"ל כלפי היהודים, והם יגרשו אותנו בעל כורחינו לארץ ישראל, כי שום ארץ אחרת לא תרשה לנו להכנס אליה. וודאי שיהיה בכך בזיון גדול ליהודים, שהאתחלתא דגאולה תתחיל באופן כזה. אבל... טובה גאולה מתוך בזיון מגלות שבכבוד..."

(אורות ישראל, פסח)

ממך את כל כספך וזהבך! מהר והבא לנו את כל הכסף שברשותך, ולא..."

חיש מהר כפתוהו לר' וולף ולכל בני ביתו, ואז החלו השודדים להסתובב בבית, כשהם מחפשים בכל פינה, ואת השלל שמצאו הניחו בתוך ארגו.

לפתע פתחו את אחד הארונות ושם מצאו את צלוחית "יין המכות". נענה ואמר אחד מהם: "סבורני כי בצלוחית זו מצוי יין מיוחד במינו, ולכן בודדוהו מכל היתר". ובדברו לגם לגימה מהיין. השנים האחרים מיהרו להתקרב, וגם הם לגמו לגימה רבתי מיין המכות. ואז... חיש מהר נפלו שלשתם אל הרצפה כשהם שוקעים בתרדמה עמוקה.

אז נזכר ר' וולף בדברי הצדיק: "יין זה יביא לך תועלת גדולה". הוא לא איבד את עשתונותיו וכפת את שלשת השודדים בחבלים עבים, ומיהר להזעיק את המשמרה. מלאכתם של השומרים היתה קלה, שכן שלשת השודדים היו שקועים עדיין בתרדמתם, ולצידם כל השלל שעמדו לשדוד. (ליקוטי ישרים)

☆ ☆ ☆

כלים נאים בפסח

נהגו בכל תפוצות ישראל לעטר את שולחן ה'סדר' בכלים נאים ומשובחים, שהרי אנו כבני מלכים, ונאה לבני מלכים שישומו על שולחנם את כליהם הנאים.

גם בביתו של הרה"ק רבי הלל מקולומייה זיע"א היו כלים נאים ומשובחים, ובהגיע ליל הסדר חשבו בני משפחתו, כי כמו בכל תפוצות ישראל, יוציא גם אביהם את הכלים הנאים וישומו על השולחן, בליל חג החירות.

ואולם, מה גדולה היתה הפתעתם, כאשר לפני עריכת הסדר, ניגש רבי הלל לארון הספרים, והוציא משם את כל ספריו ואת כל חיבוריו שחיבר ועדיין היו בכתב-יד, ואותם הניח על השולחן.

תמהו בני הבית: וכי כלים המה? מדוע זה הניח אבינו את הספרים על השולחן ולא את הכלים הנאים? השיב להם רבי הלל: "הרי דוד המלך ע"ה גילה לנו כי 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף'.

לומדים את הדף

בשפה ברורה

תלמוד בבלי המבואר שפה ברורה

- תבנית הגמרא מתוך תלמוד בבלי 'עוז והדר מהדורת פריעדמאן'.
- הביאור נוסח לאחר עריכתו ע"י צוות תלמידי חכמים מומחים ללשון, המעניק ללומד פשטות ובהירות שתלווה אותו לאורך כל מהלך הסוגיא בקו אחיד וברור.
- עמוד ביאור אחד בלבד מול כל עמוד גמרא.
- הקדמה מקיפה לכל מסכת.
- סיכום כולל של מהלכי הגמרא ומסקנותיה.
- בהסכמת ובהכוונת כל גדולי ישראל שליט"א.
- עימוד מאיר עינים שאין דומה לו, חד וברור באותיות משיבות נפש.
- מודפס על נייר קרם משובח תוצרת חו"ל (ללא חילול שבת ח"ו).
- כריכה איכותית מפוארת מסקאי עבה במיוחד, הנשמרת לאורך שנים רבות.
- המבצע נמשך, רוכשים כרך ומקבלים חוברות לכל המסכת במתנה!

עד כה יצאו לאור מסכת סוכה - ביצה, נדרים, נזיר - סוטה, גיטין, קידושין, בבא קמא

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה